EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 24.5.2023.
COM(2023) 613 final

Preporuka za

PREPORUKU VIJEĆA

o Nacionalnom programu reformi Cipra za 2023. i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Cipra za 2023.

{SWD(2023) 613 final}

Preporuka za

PREPORUKU VIJEĆA

o Nacionalnom programu reformi Cipra za 2023. i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Cipra za 2023.

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 121. stavak 2. i članak 148. stavak 4.,

uzimajući u obzir Uredbu Vijeća (EZ) br. 1466/97 od 7. srpnja 1997. o jačanju nadzora stanja proračuna i nadzora i koordinacije ekonomskih politika[1], a posebno njezin članak 5. stavak 2.,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) br. 1176/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. studenoga 2011. o sprečavanju i ispravljanju makroekonomskih neravnoteža[2], a posebno njezin članak 6. stavak 1.,

uzimajući u obzir preporuku Europske komisije,

uzimajući u obzir rezolucije Europskog parlamenta,

uzimajući u obzir zaključke Europskog vijeća,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za zapošljavanje,

uzimajući u obzir mišljenje Gospodarskog i financijskog odbora,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za socijalnu zaštitu,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za ekonomsku politiku,

budući da:

(1) Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća[3] kojom je uspostavljen Mehanizam za oporavak i otpornost stupila je na snagu 19. veljače 2021. Mehanizmom za oporavak i otpornost pruža se financijska potpora državama članicama za provedbu reformi i ulaganja i generira fiskalni impuls koji će se financirati sredstvima EU-a. U skladu s prioritetima europskog semestra on doprinosi gospodarskom i socijalnom oporavku te provedbi održivih reformi i ulaganja, posebno u cilju promicanja zelene i digitalne tranzicije i jačanja otpornosti gospodarstava država članica. Mehanizam pomaže i u jačanju javnih financija te poticanju rasta i otvaranju radnih mjesta u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju, poboljšanju teritorijalne kohezije unutar EU-a i podupiranju kontinuirane provedbe europskog stupa socijalnih prava. Maksimalni financijski doprinos po državi članici u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost ažuriran je 30. lipnja 2022., u skladu s člankom 11. stavkom 2. Uredbe (EU) 2021/241.

[1] SL L 209, 2.8.1997., str. 1.

[2] SL L 306, 23.11.2011., str. 25.

[3] Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost (SL L 57, 18.2.2021., str. 17.).

(2) Komisija je 22. studenoga 2022. donijela Godišnji pregled održivog rasta za 2023.[4], čime je označen početak europskog semestra 2023. za koordinaciju ekonomskih politika. Europsko vijeće potvrdilo je 23. ožujka 2023. prioritete tog pregleda na temelju četiri dimenzije konkurentne održivosti. Komisija je 22. studenoga 2022. na temelju Uredbe (EU) br. 1176/2011 donijela i Izvješće o mehanizmu upozoravanja za 2023., u kojem je utvrđeno da je Cipar jedna od država koja je možda pogođena neravnotežama ili za koju postoji rizik da bude pogođena neravnotežama i za koju je potrebno detaljno preispitivanje. Komisija je istog dana donijela i mišljenje o nacrtu proračunskog plana Cipra za 2023. Komisija je donijela i Preporuku za preporuku Vijeća o ekonomskoj politici europodručja, koju je Vijeće donijelo 16. svibnja 2023., kao i Prijedlog zajedničkog izvješća o zapošljavanju za 2023., u kojem se analizira provedba smjernica za zapošljavanje i načelâ europskog stupa socijalnih prava i koji je Vijeće donijelo 13. ožujka 2023.

(3) Iako gospodarstva EU-a pokazuju iznimnu otpornost, geopolitički kontekst i dalje ima negativan utjecaj. Čvrsto stojeći uz Ukrajinu, EU je svoj program gospodarske i socijalne politike EU-a usmjerio na smanjenje negativnih posljedica energetskih šokova na ranjiva kućanstva i poduzeća u kratkoročnom razdoblju te na nastavak rada na zelenoj i digitalnoj tranziciji, potpori održivom i uključivom rastu, očuvanju makroekonomske stabilnosti i povećanju otpornosti u srednjoročnom razdoblju. U velikoj je mjeri usmjeren i na povećanje konkurentnosti i produktivnosti EU-a.

(4) Komisija je 1. veljače 2023. objavila Komunikaciju „Industrijski plan u okviru zelenog plana za doba nulte neto stope emisija”[5] u cilju povećanja konkurentnosti industrije EU-a s nultom neto stopom emisija i omogućivanja brzog prelaska na klimatsku neutralnost. Taj plan dopunjuje sadašnje napore u okviru europskog zelenog plana i plana REPowerEU. Cilj je tog plana omogućiti poticajnije okruženje za povećanje EU-ovih proizvodnih kapaciteta za tehnologije i proizvode s nultom neto stopom emisija koji su potrebni za ostvarenje EU-ovih ambicioznih klimatskih ciljeva te osigurati pristup relevantnim kritičnim sirovinama, među ostalim diversifikacijom nabave, primjerenim iskorištavanjem geoloških resursa u državama članicama i povećanjem recikliranja sirovina. Plan se temelji se na četiri stupa: predvidljivom i pojednostavnjenom regulatornom okruženju, bržem pristupu financijskim sredstvima, unapređenju vještina i otvorenoj trgovini za otporne lance opskrbe. Osim toga, u cilju oblikovanja regulatornog okvira za poticanje rasta, Komisija je 16. ožujka 2023. objavila Komunikaciju „Dugoročna konkurentnost EU-a: perspektiva nakon 2030.”,[6] koja se temelji na devet međusobno dopunjujućih pokretača konkurentnosti. U njoj se utvrđuju prioriteti politike koji se odnose na aktivno uvođenje strukturnih poboljšanja, dobro usmjerena ulaganja i regulatorne mjere za dugoročnu konkurentnost EU-a i njegovih država članica. Preporuke u nastavku pridonose ostvarenju tih prioriteta.

(5) Europski semestar za koordinaciju ekonomskih politika nastavlja se u 2023. razvijati u skladu s provedbom Mehanizma za oporavak i otpornost. Potpuna provedba planova za oporavak i otpornost i dalje je ključna za ostvarenje prioriteta politika u okviru europskog semestra jer se planovi odnose na sve relevantne preporuke ili na znatan dio relevantnih preporuka za pojedinu zemlju izdanih posljednjih godina. Preporuke za pojedinu zemlju iz 2019., 2020. i 2022. i dalje su jednako relevantne i za planove za

4 COM(2022) 780 final.
5 COM(2023) 62 final.
6 COM(2023) 168 final.

oporavak i otpornost koji su revidirani, ažurirani ili izmijenjeni u skladu s člancima 14., 18. i 21. Uredbe (EU) 2021/241.

(6) Uredba o planu REPowerEU[7] donesena je 27. veljače 2023. s ciljem da se postupno ukine ovisnost EU-a o uvozu fosilnih goriva iz Rusije. To će doprinijeti energetskoj sigurnosti i diversifikaciji opskrbe energijom u EU-u, dok će se istodobno povećavati uvođenje energije iz obnovljivih izvora, kapaciteti za skladištenje energije i energetska učinkovitost. Uredbom se državama članicama omogućuje da u svoje nacionalne planove za oporavak i otpornost dodaju novo poglavlje o planu REPowerEU kako bi financirale ključne reforme i ulaganja kojima će se doprinijeti ostvarenju ciljeva plana REPowerEU. Tim reformama i ulaganjima doprinijet će se i povećanju konkurentnosti industrije EU-a s nultom neto stopom emisija, kako je navedeno u Industrijskom planu u okviru zelenog plana za doba nulte neto stope emisija i provedbi preporuka za pojedinu zemlju koje se odnose na energetiku i upućene su državama članicama 2022. odnosno 2023., ovisno o slučaju. Uredbom o planu REPowerEU uvodi se nova kategorija bespovratne financijske potpore koja se državama članicama stavlja na raspolaganje za financiranje novih reformi i ulaganja u energetici u okviru njihovih planova za oporavak i otpornost.

(7) Komisija je 8. ožujka 2023. donijela Komunikaciju o smjernicama za fiskalnu politiku u 2024., kako bi državama članicama olakšala pripremu programa stabilnosti i konvergencije i tako poboljšala koordinaciju politika[8]. Komisija je podsjetila na to da će se opća klauzula o odstupanju iz Pakta o stabilnosti i rastu deaktivirati krajem 2023. U razdoblju 2023.–2024. pozvala je na provedbu fiskalnih politika kojima se osigurava srednjoročna održivost duga i održivo povećava potencijalni rast. Države članice pozvane su da u svojim programima stabilnosti i konvergencije za 2023. navedu kako će svojim fiskalnim planovima osigurati usklađenost s referentnom vrijednosti deficita od 3 % BDP-a te uvjerljivo i kontinuirano smanjenje duga ili zadržavanje duga na razboritim razinama u srednjoročnom razdoblju. Komisija je države članice pozvala da postupno ukinu nacionalne fiskalne mjere uvedene za zaštitu kućanstava i poduzeća od naglog porasta cijena energije, počevši od najmanje ciljanih mjera. Navela je da bi, bude li mjere potpore trebalo produljiti zbog novih pritisaka na cijene energije, države članice takve mjere trebale znatno bolje nego prije usmjeriti na ranjiva kućanstva i poduzeća. Komisija je predložila da fiskalne preporuke budu kvantificirane i diferencirane te izrađene na temelju neto primarnih rashoda, kako je predloženo u Komunikaciji Komisije o smjernicama za reformu okvira gospodarskog upravljanja EU-a[9]. Preporučila je da sve države članice nastave štititi ulaganja koja financira država i osiguraju djelotvorno korištenje sredstava iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a, posebno za potrebe ciljeva zelene i digitalne tranzicije i otpornosti. Komisija je navela da će Vijeću predložiti pokretanje postupaka u slučaju prekomjernog deficita u proljeće 2024. na temelju podataka o realizaciji za 2023., u skladu s postojećim pravnim odredbama.

(8) Komisija je 26. travnja 2023. predstavila zakonodavne prijedloge za provedbu opsežne reforme EU-ovih pravila gospodarskog upravljanja. Glavni je cilj tih prijedloga ojačati

---

7 Uredba (EU) 2023/435 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. veljače 2023. o izmjeni Uredbe (EU) 2021/241 u pogledu poglavljâ o planu REPowerEU u planovima za oporavak i otpornost i o izmjeni uredaba (EU) br. 1303/2013, (EU) 2021/1060 i (EU) 2021/1755 te Direktive 2003/87/EZ (SL L 63, 28.2.2023., str. 1.).

8 COM(2023) 141 final.

9 COM(2022) 583 final.

održivost javnog duga i reformama i ulaganjima promicati održiv i uključiv rast u svim državama članicama. Državama članicama pružila bi se veća kontrola nad izradom njihovih srednjoročnih planova, a istodobno bi se uveo stroži sustav praćenja provedbe kako bi se osiguralo da države članice ispune obveze koje su preuzele u svojim srednjoročnim fiskalno-strukturnim planovima. Cilj je da se zakonodavni rad dovrši u 2023.

(9) Cipar je 17. svibnja 2021. Komisiji dostavio svoj nacionalni plan za oporavak i otpornost u skladu s člankom 18. stavkom 1. Uredbe (EU) 2021/241. Na temelju članka 19. Uredbe (EU) 2021/241 Komisija je ocijenila relevantnost, djelotvornost, učinkovitost i koherentnost plana za oporavak i otpornost, u skladu sa smjernicama za ocjenjivanje iz Priloga V. toj uredbi. Vijeće je 28. srpnja 2021. donijelo Odluku o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Cipra[10]. Isplata obroka ovisi o odluci Komisije, donesenoj u skladu s člankom 24. stavkom 5. Uredbe (EU) 2021/241, da je Cipar u zadovoljavajućoj mjeri ostvario relevantne ključne etape i ciljne vrijednosti utvrđene u Provedbenoj odluci Vijeća. Ostvarenje u zadovoljavajućoj mjeri podrazumijeva da mjere povezane s ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima nisu ukinute.

(10) Cipar je 9. svibnja 2023. dostavio Nacionalni program reformi za 2023., a 2. svibnja 2023. Program stabilnosti za 2023., u skladu s člankom 4. stavkom 1. Uredbe (EZ) br. 1466/97. Zbog njihove uzajamne povezanosti ta su dva programa ocijenjena zajedno. U skladu s člankom 27. Uredbe (EU) 2021/241, u Nacionalnom programu reformi za 2023. uzima se u obzir i polugodišnje izvješće Cipra o ostvarenom napretku u provedbi plana za oporavak i otpornost.

(11) Komisija je 24. svibnja 2023. objavila Izvješće za Cipar[11] za 2023. U njemu je ocijenjen napredak Cipra u smislu relevantnih preporuka za tu zemlju koje je Vijeće donijelo u razdoblju od 2019. do 2022. i analizirana je provedba plana za oporavak i otpornost Cipra. Na temelju te analize, u tom izvješću utvrđeni su nedostaci u odnosu na izazove koji nisu obuhvaćeni ili su samo djelomično obuhvaćeni planom za oporavak i otpornost, kao i novi i predstojeći izazovi. Ocijenjen je i napredak Cipra u provedbi europskog stupa socijalnih prava i ostvarenju glavnih ciljeva EU-a u pogledu zapošljavanja, stjecanja vještina i smanjenja siromaštva, kao i napredak u ostvarenju UN-ovih ciljeva održivog razvoja.

(12) Komisija je provela detaljno preispitivanje za Cipar u skladu s člankom 5. Uredbe (EU) br. 1176/2011 i objavila rezultate 24. svibnja 2023.[12]. Zaključila je da u Cipru postoje makroekonomske neravnoteže. Konkretno, uglavnom su se smanjile slabosti povezane s privatnim, državnim i vanjskim dugom, ali su i dalje uzrok za zabrinutost. Posebno su se smanjili visoki dugovi, uključujući neprihodonosne kredite, te se očekuje da će se tako i nastaviti, dok su deficiti tekućeg računa i dalje problem. Privatni dug smanjuje se od 2015., osim 2020. zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19, te se očekuje da će se, potaknut rastom nominalnog BDP-a, nastaviti smanjivati ove i sljedeće godine. Međutim, više kamatne stope mogle bi opteretiti servisiranje duga jer prevladavaju zajmovi s promjenjivom kamatnom stopom. Na razine privatnog i vanjskog duga utječe prisutnost subjekata posebne namjene na

[10] Provedbena odluka Vijeća od 28. srpnja 2021. o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Cipra (ST 10686/2021; ST 10686/2021 ADD 1).

[11] SWD(2023) 613 final.

[12] SWD(2023) 635 final.

Cipru, koji povećavaju razine, ali predstavljaju ograničene rizike za gospodarstvo. Neprihodonosni krediti koje drže banke posljednjih su se godina znatno smanjili zahvaljujući njihovoj prodaji, otpisima, novčanoj otplati, saniranju i zamjenama duga za imovinu. Državni dug u stalnom je padu; pao je ispod razine prije pandemije te se očekuje da će se u 2023. i 2024. dodatno smanjiti. Unatoč oporavku turizma, veliki deficit tekućeg računa povećao se 2022., što je odraz snažne domaće potražnje i visokih cijena energije; očekuje se da će se ove i sljedeće godine donekle smanjiti, ali da će ostati velik. Odgovor politike bio je povoljan. Očekuje se da će nekoliko mjera iz plana za oporavak i otpornost pridonijeti diversifikaciji gospodarstva, poduprijeti rast izvoza i ublažiti prekomjernu ovisnost o uvozu nafte. U okviru plana za oporavak i otpornost sredinom 2022. donesen je paket izmjena zakona o društvima koja kupuju kredite i pružateljima usluge servisiranja kredita, čime se poboljšava njihovo radno okruženje i podupire smanjenje neprihodonosnih kredita. Nakon nekoliko odgoda, obustava ovrhe prestala je važiti u veljači: učinkovit okvir za ovršni postupak ključan je za poticanje zajmoprimaca na sudjelovanje u restrukturiranju kredita, daljnje smanjenje neprihodonosnih kredita u gospodarstvu, smanjenje privatne zaduženosti i jačanje platne discipline.

(13) Prema podacima koje je potvrdio Eurostat[13], saldo opće države u Cipru povećao se s deficita od 2,0 % BDP-a u 2021. na suficit od 2,1 % u 2022., dok je dug opće države pao sa 101,2 % BDP-a krajem 2021. na 86,5 % krajem 2022.

(14) Na saldo opće države utjecale su mjere fiskalne politike donesene radi ublažavanja gospodarskih i socijalnih posljedica povećanja cijena energije. Te mjere koje su utjecale na smanjenje prihoda uključivale su 2022. smanjenje trošarina na gorivo (benzin i dizel za 7 % po litri i gorivo za ogrjev za 5,37 centi po litri) za sve potrošače te smanjenje stope PDV-a na potrošnju električne energije za kućanstva s 19 % na 9 % (uz dodatno smanjenje za ranjiva kućanstva na 5 %); dok su takve mjere koje su utjecale na povećanje rashoda uključivale subvencioniranje povećanja tarifa za električnu energiju, a obuhvaćale su 50 % do 100 % povećanja. Za provedbu potonjih mjera država osigurava plaćanja ciparskom tijelu za električnu energiju, subjektu u potpunom državnom vlasništvu. Komisija procjenjuje da je u 2022. neto proračunski trošak svih tih mjera iznosio 0,7 % BDP-a. Na saldo opće države utjecao je i proračunski trošak pružanja privremene zaštite raseljenim osobama iz Ukrajine, procijenjen na 0,1 % BDP-a u 2022. Istodobno je procijenjeni trošak privremenih mjera hitne potpore zbog pandemije bolesti COVID-19 pao s 2,9 % BDP-a u 2021. na 0,3 % BDP-a u 2022.

(15) Vijeće je 18. lipnja 2021. preporučilo Cipru[14] da u 2022. zadrži poticajan smjer fiskalne politike, uključujući impuls iz Mehanizma za oporavak i otpornost, te očuva ulaganja koja financira država.

(16) Prema Komisijinim procjenama smjer fiskalne politike[15] bio je u 2022. neutralan, što je u kontekstu visoke inflacije bilo primjereno. Cipar je u skladu s Preporukom Vijeća

---

13 Eurostat–Euro Indicators (Pokazatelji za europodručje), 47/2023, 21.4.2023.

14 Preporuka Vijeća od 18. lipnja 2021. i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Cipra za 2021. (SL C 304, 29.7.2021., str. 58.).

15 Smjer fiskalne politike mjeri se kao promjena primarnih rashoda (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda), isključujući privremene hitne mjere uvedene zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19, ali uključujući rashode koji se financiraju bespovratnom potporom (bespovratna sredstva) iz Mehanizma za

nastavio pružati potporu oporavku ulaganjima koja se financiraju sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i sredstvima drugih fondova EU-a iznosili su 1,4 % BDP-a u 2022. (1,6 % BDP-a u 2021.). Smanjenje rashoda financiranih bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i sredstvima drugih fondova EU-a u 2022. odraz je početne faze novog programskog razdoblja za druge fondove EU-a. Ulaganja koja financira država imala su kontrakcijski učinak od 0,1 postotnih bodova na smjer fiskalne politike[16]. Cipar stoga nije očuvao ulaganja koja financira država, što nije u skladu s Preporukom Vijeća. Ujedno je rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez novih mjera na strani prihoda) imao neutralan učinak na smjer fiskalne politike. Cipar je stoga u dovoljnoj mjeri zadržao pod kontrolom rast tekućih rashoda koje financira država.

(17) Makroekonomski scenarij na kojem se temelje proračunske projekcije u Programu stabilnosti za 2023. optimističan je za 2023., a nakon toga realan. Vlada predviđa da će se realni BDP povećati za 2,8 % u 2023. i za 3,0 % u 2024. Za usporedbu, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se manji rast realnog BDP-a od 2,3 % u 2023. i 2,7 % u 2024., uglavnom zbog toga što je domaća potražnja manje pridonosila rastu.

(18) Vlada u Programu stabilnosti za 2023. očekuje da će se suficit opće države neznatno smanjiti s 2,1 % u 2022. na 2,0 % BDP-a u 2023. Prema Programu stabilnosti očekuje se da će se udio duga opće države u BDP-u smanjiti s 86,5 % BDP-a krajem 2022. na 81,1 % BDP-a krajem 2023. U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se državni suficit od 1,8 % BDP-a za 2023. To je u skladu sa suficitom predviđenim u Programu stabilnosti. U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se sličan udio duga opće države u BDP-u od 80,4 % krajem 2023.

(19) Očekuje se da će na saldo države u 2023. i dalje utjecati fiskalne mjere donesene radi ublažavanja gospodarskog i socijalnog učinka povećanja cijena energije. Te mjere obuhvaćaju produljene mjere iz 2022. (ponajprije smanjenje trošarine na gorivo za sve potrošače i subvencioniranje povećanja tarifa za električnu energiju). U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se da će u 2023. neto proračunski trošak tih mjera potpore iznositi 0,4 % BDP-a[17]. Čini se da većina mjera u 2023. nije usmjerena na najranjivija kućanstva i poduzeća i da mnoge ne šalju jasan cjenovni signal s ciljem smanjenja potražnje za energijom i povećanja energetske učinkovitosti. Stoga se u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa da će iznos ciljanih mjera potpore koji treba uzeti u obzir pri ocjeni usklađenosti s preporukom za 2023. iznositi 0,0 % BDP-a u 2023. (u usporedbi s 0,1 % BDP-a u 2022.).

(20) Vijeće je 12. srpnja 2022. preporučilo[18] da Cipar poduzme mjere čiji je cilj osigurati da rast primarnih tekućih rashoda koje financira država u 2023. bude u skladu s općim

---

oporavak i otpornost i sredstvima drugih fondova EU-a, u odnosu na srednjoročni potencijalni rast. Za više detalja vidjeti okvir 1 u tablicama s fiskalnim statističkim podacima.

16 Ostali kapitalni rashodi koje financira država imali su ekspanzivan učinak od 0,2 postotnih bodova BDP-a.

17 Iznos predstavlja razinu godišnjih proračunskih troškova tih mjera, uključujući tekuće prihode i rashode te, prema potrebi, mjere za kapitalne rashode.

18 Preporuka Vijeća od 12. srpnja 2022. o Nacionalnom programu reformi Cipra i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Cipra za 2022. (SL C 334, 1.9.2022., str. 104.)

neutralnim smjerom politike[19], uzimajući u obzir stalnu privremenu i ciljanu potporu kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanje cijena energenata te osobama koje bježe iz Ukrajine. Cipar bi se trebao pripremiti za prilagodbu postojeće potrošnje u skladu s razvojem situacije. Cipru je bilo preporučeno i da poveća javna ulaganja u zelenu i digitalnu tranziciju te energetsku sigurnost uzimajući u obzir inicijativu REPowerEU, među ostalim iskorištavanjem sredstava iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova Unije.

(21) U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se da će u 2023. smjer fiskalne politike biti uglavnom neutralan (–0,1 % BDP-a). To je u skladu s neutralnim smjerom fiskalne politike u 2022. (0,0 % BDP-a). Predviđa se da će rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda) u 2023. imati neutralan učinak od 0,0 % BDP-a na smjer fiskalne politike. To uključuje smanjeni trošak ciljanih mjera potpore kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanja cijena energije za 0,1 % BDP-a. Sve u svemu, rast primarnih tekućih rashoda koje financira država u skladu je s Preporukom Vijeća. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i sredstvima drugih fondova Unije u 2023. iznosili su 0,8 % BDP-a, a ulaganja koja financira država imala su ekspanzivan učinak na smjer fiskalne politike od 0,8 postotnih bodova[20]. Zato Cipar planira financirati dodatna ulaganja sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a i predviđa se da će očuvati ulaganja koja financira država. Planira financirati javna ulaganja u zelenu i digitalnu tranziciju te energetsku sigurnost, kao što su sustav upravljanja tržištem za ciparsko tržište električne energije, izgradnja novih energetski učinkovitih zgrada, uključujući novu psihijatrijsku bolnicu, poboljšanje energetske učinkovitosti škola i poboljšanje sigurnosti opskrbe vodom u regijama Nicosiji i Larnaci izgradnjom rezervoara, što se djelomično financira iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a.

(22) Prema Programu stabilnosti očekuje se da će se suficit opće države povećati na 2,3 % BDP-a u 2024. Povećanje u 2024. uglavnom odražava povećanje doprinosa za socijalno osiguranje od 1. siječnja 2024. Prema Programu stabilnosti očekuje se da će se krajem 2024. udio duga opće države u BDP-u smanjiti na 72,9 %. Na temelju mjera politike poznatih na datum zaključenja prognoze, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se državni suficit od 2,1 % BDP-a u 2024. To je u skladu sa suficitom predviđenim u Programu. U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se sličan udio duga opće države u BDP-u od 72,5 % krajem 2024.

(23) U Programu stabilnosti predviđa se postupno ukidanje svih mjera energetske potpore u 2024. Komisija također pretpostavlja potpuno ukidanje mjera energetske potpore tijekom 2024. To temelji na pretpostavci da neće biti novih povećanja cijene energenata.

(24) Cipar u Programu planira u 2023. ostvariti srednjoročni proračunski cilj, odnosno strukturni proračunski saldo od 0,0 % BDP-a, te ga zadržati tijekom ostatka programskog razdoblja. Na temelju Komisijine proljetne prognoze 2023. predviđa se da će strukturni saldo iznositi +0,9 % BDP-a u 2023. i +1,3 % BDP-a u 2024., što je

[19] Na temelju Komisijine proljetne prognoze 2023. procjenjuje se da će srednjoročni (prosječni desetogodišnji) potencijalni rast proizvodnje Cipra, korišten za mjerenje smjera fiskalne politike, iznositi 8,2 % u nominalnom smislu.

[20] Predviđa se da će učinak ostalih kapitalnih rashoda koje financira država biti neutralan i iznositi 0,0 postotnih bodova BDP-a.

iznad srednjoročnog proračunskog cilja. Razborita fiskalna politika 2024. pridonijet će i jačanju vanjskog položaja.

(25) Uz pretpostavku nepromijenjenih politika, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se rast neto primarnih rashoda koje financira država[21] od 3,6 % u 2024.

(26) Prema Programu, očekuje se da će se državna ulaganja smanjiti s 3,0 % BDP-a u 2023. na 2,8 % BDP-a u 2024. Niža ulaganja odražavaju stalnu razinu nominalnih ulaganja na višoj razini BDP-a.

(27) U Programu stabilnosti navedeni su srednjoročni fiskalni ciljevi do 2026. Prema Programu se očekuje da će se suficit opće države zadržati na 2,3 % BDP-a u 2025. te da će se povećati na 2,4 % do 2026. Stoga se predviđa da će saldo opće države tijekom trajanja Programa ispuniti relevantnu referentnu vrijednost utvrđenu Ugovorom. Prema Programu očekuje se da će se udio duga opće države u BDP-u smanjiti s 72,9 % BDP-a krajem 2024. na 60,1 % BDP-a do kraja 2026.

(28) U skladu s člankom 19. stavkom 3. točkom (b) i kriterijem 2.2. iz Priloga V. Uredbi (EU) 2021/241, plan za oporavak i otpornost sadržava opsežan skup reformi i ulaganja koji se međusobno nadopunjuju i trebaju se provesti do 2026. Međutim, u tijeku je provedba ciparskog plana za oporavak i otpornost, ali bi moglo doći do kašnjenja. Cipar je podnio jedan zahtjev za plaćanje ukupne vrijednosti 85 milijuna EUR, za ostvarenih 14 ključnih etapa iz plana. Ciparski plan za oporavak i otpornost relativno je velik i složen. Kako bi se rizik od kašnjenja sveo na najmanju moguću mjeru, ključno je snažno upravljanje i njegovo stalno praćenje. Očekuje se da će se ciparski plan za oporavak i otpornost revidirati kako bi uključivao mjere iz plana REPowerEU i uzeo u obzir smanjenje maksimalnog financijskog doprinosa. Brzo uključivanje novog poglavlja o planu REPowerEU u plan za oporavak i otpornost omogućit će financiranje dodatnih reformi i ulaganja za potporu strateškim ciljevima Cipra u području energetike i zelene tranzicije. Sustavno i učinkovito uključivanje lokalnih i regionalnih tijela, socijalnih partnera i drugih relevantnih dionika i dalje je važno za uspješnu provedbu plana za oporavak i otpornost, kao i drugih ekonomskih politika i politika zapošljavanja izvan okvira tog plana, kako bi se osigurala opća odgovornost za cjelokupni program politike.

(29) Komisija je sve programske dokumente kohezijske politike Cipra odobrila u 2022. Brza provedba programâ kohezijske politike uz komplementarnost i sinergiju s planom za oporavak i otpornost, uključujući poglavlje o planu REPowerEU, iznimno je važna za zelenu i digitalnu tranziciju, povećanje gospodarske i socijalne otpornosti te uravnotežen teritorijalni razvoj u Cipru.

(30) Osim gospodarskih i socijalnih izazova obuhvaćenih planom za oporavak i otpornost, Cipar se suočava s nizom dodatnih izazova povezanih s poslovnim okruženjem, posebno u pogledu upravljanja subjektima u državnom vlasništvu, uvođenja obnovljivih izvora energije, poboljšanja i modernizacije elektroenergetske mreže, energetskih interkonekcija, energetske učinkovitosti, održivog prometa i zelenih vještina.

(31) Sustav upravljanja ima nedostatke u pogledu međunarodnih standarda (npr. smjernice OECD-a o korporativnom upravljanju poduzećima u državnom vlasništvu i Priručnik Svjetske banke za korporativno upravljanje subjektima u državnom vlasništvu).

[21] Neto primarni rashodi definiraju se kao rashodi koje financira država bez diskrecijskih mjera na strani prihoda i isključujući rashode za kamate i rashode za cikličnu nezaposlenost.

Konkretno, većom transparentnošću i većom odgovornošću za financijsku uspješnost i javne ciljeve povećala bi se učinkovitost i djelotvornost poduzeća u državnom vlasništvu. To se odnosi i na provedbu najbolje prakse kao što je transparentan postupak imenovanja u upravljačka tijela poduzeća u državnom vlasništvu koji se temelji na zaslugama. Prebacivanjem funkcije vlasništva poduzeća u državnom vlasništvu s resornih ministarstava usmjerenih na politiku na posebno središnje tijelo ili barem osnivanjem centraliziranog odjela za praćenje u Ministarstvu financija poboljšalo bi se i trenutačno stanje. Poboljšanjem upravljanja pomoglo bi se osigurati da se ključni projekti javnih ulaganja poduzeća u državnom vlasništvu dovrše na vrijeme, čime bi se olakšala zelena i digitalna tranzicija. Poduzimanjem mjera u pogledu poduzeća u državnom vlasništvu upravljanje na Cipru postalo bi učinkovitije, a tržište za lokalna i strana poduzeća pravednije i transparentnije. To je u skladu s ciljevima dugoročne strategije za Cipar i akcijskim planom na kojem se temelji (u okviru područja inicijative „Moderniziranje poluvladinih organizacija i stvaranje pravih poticaja za inovacije i učinkovitost”). Politike usmjerene na poboljšanje upravljanja poduzećima u državnom vlasništvu također mogu pomoći u povećanju učinkovitosti javnog sektora.

(32) Puni potencijal obnovljivih izvora energije na Cipru mogao bi se dodatno iskoristiti, posebno daljnjim ulaganjima u poboljšanje i modernizaciju elektroenergetske mreže te odabirom postrojenja za skladištenje energije na razini mreže. Ugovori o kupnji energije i ugovori za kompenzaciju razlike mogu biti prikladni ekonomski instrumenti za ubrzavanje uvođenja obnovljivih izvora energije. Cipar trenutačno ne upotrebljava plin, a nafta čini 83,2 % ukupne strukture izvora energije. S obzirom na velike fluktuacije cijena energije na svjetskim tržištima, za održivost ciparskog gospodarstva ključno je smanjiti veliku ovisnost o nafti, koju u cijelosti uvozi. Kako bi se diversificirala opskrba energijom i smanjila ovisnost o uvozu, Cipar bi imao koristi od dodatnih elektroenergetskih interkonekcija i širenja obnovljivih izvora energije, kao i od novih ulaganja u infrastrukturu i mreže. Osim toga, politike energetske učinkovitosti mogle bi se proširiti i ubrzati kako bi se ograničio rast potrošnje energije, koji je znatno iznad prosjeka EU-a. Očekuje se da će se mjerama energetske učinkovitosti pridonijeti i rješavanju problema energetskog siromaštva, s kojim se suočava velik udio stanovništva (19,4 % u 2021.), među ostalim, prema potrebi, iskorištavanjem fondova kohezijske politike. Cipar bi imao koristi od prelaska na održivi promet. Otok se trenutačno oslanja na osobni prijevoz, a cijeli je prometni sektor 2020. bio odgovoran za 21 % ukupnih emisija stakleničkih plinova, dok je udio električnih vozila u novim registracijama i broj punionica po vozilu najniži u EU-u. Trebalo bi se više založiti za smanjenje emisija stakleničkih plinova i povećanje korištenja energije iz obnovljivih izvora i energetske učinkovitosti radi usklađenja Cipra s ciljevima paketa „Spremni za 55 %”.

(33) Manjak radne snage i vještina u sektorima i zanimanjima koji su važni za zelenu tranziciju, uključujući prerađivačku industriju, uvođenje i održavanje tehnologija s nultom neto stopom emisija, stvara prepreke prelasku na gospodarstvo s nultom neto stopom emisija. Nekoliko zanimanja s posebnim vještinama ili znanjem potrebnim za zelenu tranziciju suočilo se 2022. s manjkom radne snage, a u ključnim sektorima (npr. građevinarstvo, proizvodnja) zabilježena je sve veća stopa slobodnih radnih mjesta. Visokokvalitetni sustavi obrazovanja i osposobljavanja prilagođeni promjenjivim potrebama tržišta rada i ciljane mjere usavršavanja i prekvalifikacije bitni su za smanjenje nedostatka vještina te promicanje uključivanja na tržište rada i preraspodjele radne snage. Da bi se iskoristio potencijal ponude radne snage, te mjere

moraju biti dostupne, posebno za pojedince te u sektorima i regijama na koje će zelena i digitalna tranzicija najviše utjecati.

(34) Uzimajući u obzir Komisijinu ocjenu, Vijeće je ispitalo Program stabilnosti za 2023. i njegovo je mišljenje[22] navedeno u preporuci 1. u nastavku.

(35) Imajući u vidu blisku međusobnu povezanost gospodarstava država članica europodručja i njihov zajednički doprinos funkcioniranju ekonomske i monetarne unije, Vijeće je državama članicama europodručja preporučilo da, među ostalim u okviru svojih planova za oporavak i otpornost, poduzmu sljedeće: i. očuvaju održivost duga i suzdrže se od pružanja široke potpore ukupnoj potražnji u 2023., bolje usmjere fiskalne mjere poduzete za ublažavanje učinka visokih cijena energije i razmotre odgovarajuće načine za postupno ukidanje potpore kad se smanje pritisci na cijene energije; ii. održavaju visoku razinu javnih ulaganja i promiču privatna ulaganja radi potpore zelenoj i digitalnoj tranziciji; iii. omoguće kretanja plaća kojima se ublažava gubitak kupovne moći i pritom ograniče sekundarne učinke na inflaciju, dodatno poboljšaju aktivne politike tržišta rada i rješavaju probleme nedostatka vještina; iv. unaprijede poslovno okruženje i osiguraju da potpora poduzećima za energiju bude troškovno učinkovita, privremena, usmjerena na poduzeća koja su sposobna opstati te da se njome zadrže poticaji za zelenu tranziciju; i v. očuvaju makrofinancijsku stabilnost i prate rizike te nastave raditi na dovršetku bankovne unije. Za Cipar, preporuke 1., 2., 3. i 4. pridonose provedbi prve, druge, treće i četvrte preporuke za europodručje.

(36) Uzimajući u obzir detaljno preispitivanje koje je provela Komisija i tu ocjenu, Vijeće je ispitalo Nacionalni program reformi za 2023. i Program stabilnosti za 2023. Preporuke Vijeća donesene u skladu s člankom 6. Uredbe (EU) br. 1176/2011 navedene su u preporuci 1. u nastavku. Politikama iz preporuke 1. pridonosi se uklanjanju slabosti povezanih s privatnim, državnim i vanjskim dugom. Preporuka 2. pridonosi provedbi preporuke 1. Politikama iz preporuke 1. pridonosi se uklanjanju neravnoteža i provedbi preporuke za europodručje, u skladu s uvodnom izjavom 35.

PREPORUČUJE da Cipar u 2023. i 2024. poduzme mjere čiji je cilj:

1. Postupno ukinuti mjere energetske potpore koje su na snazi do kraja 2023. Budu li zbog novih povećanja cijena energije potrebne mjere potpore, osigurati da budu usmjerene na ranjiva kućanstva i poduzeća, da budu fiskalno pristupačne te da potiču smanjenje potrošnje energije. Uz održavanje dobre fiskalne pozicije u 2024., očuvati javna ulaganja koja financira država i osigurati učinkovitu apsorpciju bespovratnih sredstava iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a, osobito radi promicanja zelene i digitalne tranzicije.

   Olakšati smanjenje privatnog duga, među ostalim provedbom učinkovitog okvira za ovršni postupak.

   U razdoblju nakon 2024. nastaviti provoditi ulaganja i reforme koji potiču veći održivi rast te zadržati razboritu srednjoročnu fiskalnu poziciju.

2. Ubrzati provedbu plana za oporavak i otpornost, među ostalim osiguravanjem odgovarajućih administrativnih kapaciteta, te brzo finalizirati poglavlje o planu REPowerEU kako bi ga što prije počeo provoditi. Nastaviti brzu provedbu programa

[22] U skladu s člankom 5. stavkom 2. i člankom 9. stavkom 2. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1466/97.

kohezijske politike uz komplementarnost i sinergiju s planom za oporavak i otpornost.

3. U skladu s međunarodnim standardima poduzeti mjere za poboljšanje upravljanja subjektima u državnom vlasništvu.

4. Smanjiti ovisnost o fosilnim gorivima i diversificirati opskrbu energijom. Bolje iskoristiti sav neiskorišteni potencijal za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, uz odgovarajuće ekonomske instrumente ubrzati primjenu takve energije te povećati ulaganja u poboljšanje i modernizaciju elektroenergetske mreže, uključujući objekte za skladištenje energije. Ubrzati razvoj elektroenergetskih interkonekcija. Proširiti i ubrzati mjere za energetsku učinkovitost, među ostalim radi smanjenja energetskog siromaštva i prelaska na održivi promet. Pojačati napore na razini politika usmjerene na pružanje i stjecanje vještina potrebnih za zelenu tranziciju.

Sastavljeno u Bruxellesu

Za Vijeće
Predsjednik